

OS MMXXI

MIT ;)

<https://pdos.csail.mit.edu/6.828/2021>

Štruktúra prednášky

- 1. motivácia
- 2. štruktúra predmetu
- 3. úvod do os
- 4. systémové volania

1. časť: MOTIVÁCIA

Ciele predmetu

- Detailnejšie pochopenie OS
- Ako:
 - Návrh
 - Implementácia
- malilinkatý OS ;)

Načo je dobrý OS

- Aplikácie (izolácia \leftrightarrow zdieľanie)
- Služby (hw \rightarrow app, spravodlivosť)
- Hardvér (výkon)

Čo chcú aplikácie od OS

- Prístup k hardvéru, čo vyžaduje:
 - Abstrakciu hardvéru (problém ovládačov)
 - Multiplexovanie hw medzi aplikáciami
- Izolovanie poškodených aplikácií od zvyšku OS
- Komunikáciu medzi sebou

Aké služby od OS očakávame

- Procesy
- Pamäť
- Prístup ku súborom
- Adresárová štruktúra
- Bezpečnosť
- Sieť
- Viacerí používatelia
- Komunikácia medzi aplikáciami (IPC)
- ...

Čo znamená abstrakcia hw?

- Prístup ku hw spravovaný jadrom na základe žiadosti aplikácie
- Jednotné rozhranie k rôznym zariadeniam toho istého typu (zbernica)
- Programátor ovládača sa môže sústrediť iba na jednu časť OS

Ako vyzerá abstrakcia OS?

- Aplikácie využívajú služby jadra cez tzv. systémové volania (*syscalls*)

- Príklad zo systémov typu UNIX:

```
fd = open("subor.txt", 1);  
write(fd, "ahoj svjete!\n", 13);  
pid = fork();
```

Prečo sa venovať takejto oblasti?

- Skíbenie vedomostí: PROG, PT, OOP
- Cieľom je vidieť reálny program (jadro), ktorý:
 - Musí byť efektívny (rýchlosť), ale na druhej strane dostatočne abstraktný (prenositel'ny na iné platformy)
 - Musí byť výkonný (veľa služieb a možností), ale pritom jednoduchý (zložený z jednoducho vymeniteľných blokov)

Prečo sa venovať takejto oblasti?

- Naučiť sa myslieť, správne navrhovať a implementovať algoritmy, ktoré medzi sebou spolupracujú
- Využiť všetky doteraz získané vedomosti a skíbiť ich
- OS je najkomplexnejší program vôbec

Linux 4.8-rc7 19.9.2016

```
y@ellYah:/usr/src/linux-4.8-rc7$ cloc .  
55460 text files.  
54971 unique files.  
9923 files ignored.
```

```
http://cloc.sourceforge.net v 1.56 T=192.0 s (235.7 files/s, 106196.6 lines/s)
```

Language	files	blank	comment	code
C	23425	2258325	2074816	11503172
C/C++ Header	17771	433230	741250	2835111
Assembly	1433	48266	63102	294019
make	2217	8254	7915	34510
Perl	49	5183	3760	27188
Bourne Shell	201	2199	3513	11559
Python	44	1579	1917	9262
yacc	8	655	355	4327
HTML	3	512	0	4289
lex	8	299	289	1894
ASP.Net	19	133	0	1615
Bourne Again Shell	46	355	260	1585
C++	1	231	58	1581
awk	10	132	131	1138
NAnt scripts	2	128	0	475
Pascal	3	49	0	231
Lisp	1	63	0	218
Objective C++	1	55	0	189
m4	1	15	1	95
XSLT	6	13	27	71
vim script	1	3	12	27
CSS	1	12	22	25
sed	2	0	25	16
Teamcenter def	1	0	2	5
SUM:	45254	2759691	2897455	14732603

Linux 4.13.1 10.9.2017

```
y@ellYah:/usr/src/linux-4.13.1$ cloc .  
60545 text files.  
60002 unique files.  
11247 files ignored.
```

```
http://cloc.sourceforge.net v 1.56 T=211.0 s (232.3 files/s, 108178.4 lines/s)
```

Language	files	blank	comment	code
C	25241	2468666	2227885	12531579
C/C++ Header	19482	484063	907454	3641969
Assembly	1434	49263	64821	298076
make	2362	8582	8151	36990
Perl	50	5061	3707	26293
Bourne Shell	246	3091	4180	15853
Python	72	2099	2426	12018
HTML	3	565	0	4730
yacc	9	682	357	4530
lex	8	302	301	1906
C++	7	287	71	1838
ASP.Net	32	158	0	1808
Bourne Again Shell	47	384	312	1713
awk	12	185	170	1510
NAnt scripts	2	158	0	588
Pascal	3	49	0	231
Objective C++	1	55	0	189
m4	1	15	1	95
XSLT	5	13	26	61
CSS	1	14	23	35
vim script	1	3	12	27
Teamcenter def	1	0	2	6
sed	1	2	5	5
SUM:	49021	3023697	3219904	16582050

Linux 4.19-rc3 10.9.2018

```
y@ellYah:/mnt/data1/skola/os/2018/___prednasky/01/linux-4.19-rc3$ cloc .  
61684 text files.  
61262 unique files.  
12218 files ignored.
```

```
http://cloc.sourceforge.net v 1.56 T=225.0 s (219.2 files/s, 104909.5 lines/s)
```

Language	files	blank	comment	code
C	26078	2586063	2268480	13128894
C/C++ Header	18861	492135	903746	3659127
Assembly	1323	47331	61174	278057
make	2386	8738	9443	37957
Bourne Shell	376	6571	5894	28200
Perl	55	5426	4004	27407
Python	102	2775	2975	15979
HTML	5	670	0	5497
yacc	9	701	375	4648
lex	8	326	315	2006
ASP.Net	38	191	0	1981
C++	7	286	77	1844
Bourne Again Shell	51	352	318	1722
awk	11	170	155	1386
NAnt scripts	2	155	0	588
Teamcenter def	2	14	2	100
m4	1	15	1	95
XSLT	5	13	26	61
CSS	1	18	27	44
vim script	1	3	12	27
Ruby	1	4	0	25
sed	1	2	5	5
SUM:	49324	3151959	3257029	17195650

Linux 5.3 16.9.2019

```
y@eLLYah: /mnt/data1/skola/os/2019/prednasky/01/linux-5.3$ cloc .
```

```
65218 text files.  
64765 unique files.  
13172 files ignored.
```

```
github.com/AlDanial/cloc v 1.70 T=227.84 s (228.6 files/s, 110043.8 lines/s)
```

Language	files	blank	comment	code
C	27407	2706938	2262021	13772088
C/C++ Header	19656	523220	932408	4108616
Assembly	1327	47356	101761	230264
JSON	246	1	0	154515
Bourne Shell	543	11429	8786	45784
make	2508	9291	10602	40883
Perl	56	5590	4069	27896
Python	108	4374	4082	23575
YAML	115	2076	659	11118
HTML	5	656	0	5446
yacc	9	698	361	4627
lex	8	332	306	2013
C++	8	300	82	1871
Bourne Again Shell	51	354	296	1748
awk	11	171	148	1387
NAnt script	2	145	0	545
Markdown	2	133	0	423
Windows Module Definition	2	15	0	109
m4	1	15	1	95
CSS	1	27	28	72
XSLT	5	13	26	61
vim script	1	3	12	27
Ruby	1	4	0	25
INI	1	1	0	6
sed	1	2	5	5
SUM:	52075	3313144	3325653	18433199

Linux 5.9-rc6 21.9.2020

```
y@eLLYah:~/Downloads/linux$ cloc .
```

```
69961 text files.  
69491 unique files.  
13491 files ignored.
```

```
github.com/AlDanial/cloc v 1.70 T=244.08 s (231.5 files/s, 111430.5 lines/s)
```

Language	files	blank	comment	code
C	29197	2899589	2366428	14779106
C/C++ Header	21121	588338	1022657	4640386
Assembly	1275	45959	98965	225130
JSON	287	0	0	165799
YAML	1088	18476	4963	83572
Bourne Shell	657	16812	11349	65983
make	2592	9806	10864	44176
Perl	60	6686	4767	34393
Python	123	5345	4606	27918
yacc	9	695	354	4755
lex	9	349	304	2130
C++	8	326	87	1934
Bourne Again Shell	52	338	297	1750
awk	10	139	116	1051
NAnt script	2	143	0	549
Windows Module Definition	2	15	0	109
m4	1	15	1	95
CSS	1	28	29	80
XSLT	5	13	26	61
vim script	1	3	12	27
Ruby	1	4	0	25
INI	1	1	0	6
sed	1	2	5	5
SUM:	56503	3593082	3525830	20079040

```
y@eLLYah:~/Downloads/linux$ █
```

Linux 5.15-rc2 19.9.2021

```
y@ellYah:/usr/src/linux$ cloc .
```

```
73560 text files.
```

```
73073 unique files.
```

```
10743 files ignored.
```

```
github.com/AIDanial/cloc v 1.86 T=70.66 s (889.5 files/s, 424910.6 lines/s)
```

Language	files	blank	comment	code
C	30406	3062423	2455985	15622292
C/C++ Header	22019	622613	1125991	5432335
reStructuredText	2956	147017	59060	404328
Assembly	1285	45995	98168	223163
JSON	357	2	0	183332
YAML	2000	35042	9129	158071
Bourne Shell	750	21692	14969	84887
make	2657	10199	11267	45992
SVG	59	78	1159	37555
Perl	65	7103	4967	35850
Python	139	5756	5442	29318
yacc	9	693	355	4761
PO File	5	791	918	3077
lex	9	345	303	2104
C++	10	349	138	1935
Bourne Again Shell	51	297	247	1304
awk	11	155	126	1111
⋮	⋮	⋮	⋮	⋮
SUM:	62849	3960906	3788347	22273460

2016 → 2017

- +5000 nových súborov
- +220 000 riadkov komentárov
- +1 000 000 riadkov kódu v C
- +800 000 riadkov v hlavičkových súboroch C
- +4000 riadkov kódu v ASM !!!

2017 → 2018

- +1 500 nových súborov
- +37 125 riadkov komentárov
- +600 000 riadkov kódu v C
- +500 000 riadkov v hlavičkových súboroch C
- +20 000 riadkov kódu v ASM !!! (5x viac ako rok predtým)

2018 → 2019

- +3 500 nových súborov
- +68 000 riadkov komentárov
- +640 000 riadkov kódu v C
- +450 000 riadkov v hlavičkových súboroch C !!!
(v roku 2018 iba 17 000)
- -50 000 riadkov kódu v ASM (odstránenie viacerých archaických hw architektúr)

2019 → 2020

- +4 400 nových súborov
- +200 000 riadkov komentárov
- +1 000 000 riadkov kódu v C
- +450 000 riadkov v hlavičkových súboroch C

- -5 000 riadkov kódu v ASM

- Rok 2019/2020 bol približne tak plodný ako rok 2016/2017 ;) a už sme na 20 mil. riadkoch :D

2020 → 2021

- +3 500 nových súborov
- +260 000 riadkov komentárov
- +2 200 000 riadkov kódu v C
- +790 000 riadkov v hlavičkových súboroch C

- -2 000 riadkov kódu v ASM

- Zdvojnásobenie výkonu oproti vlaňajšku...

S čím sa potýkame v B-OS? xv6

```
y@ellYah: /usr/src/xv6-riscv/kernel$ cloc .
```

```
46 text files.
```

```
46 unique files.
```

```
1 file ignored.
```

```
github.com/AlDanial/cloc v 1.86 T=0.02 s (2062.6 files/s, 291928.7 lines/s)
```

Language	files	blank	comment	code
C	24	691	806	3484
C/C++ Header	17	139	166	758
Assembly	4	32	78	215
SUM:	45	862	1050	4457

2. část: ŠTRUKTÚRA PREDMETU

Štruktúra predmetu

- Stránka: <https://uim.fei.stuba.sk/predmet/b-os>
- Kurz podľa MIT:
<https://pdos.csail.mit.edu/6.828>
- Práca na predmete:
 - Priebežné programovanie úloh počas semestra
 - Hodnotenie každý samostatne

Štruktúra predmetu

- Prednášky:
 - Základná teória OS
 - Pohľad na implementáciu systému xv6
- Cvičenia:
 - Systémové programovanie (systémové volania)
 - Základné veci OS (napr. správa pamäte)
 - Dopĺňanie funkcionality do xv6

Cvičenia a práca doma

- Práca na doma (DU) pozostáva z 2 častí:
 - Príprava na ďalšiu prednášku podľa pokynov!!!
 - Vypracovanie úloh pre daný týždeň
- Ohodnocovanie činnosti:
 - Náhodný výber osôb
 - Náhodný výber termínov kontroly

Pracovné prostredie

- Virtuálka (odporúčame VirtualBox)
- Debian (alebo Ubuntu alebo iná distro)
- Qemu (vlastné zostavenie vítané)
- Xv6 (cieľové prostredie)

- Vlastné stroje! (alebo nejaké v prenájme)

Hodnotenie (1)

- Akýkoľvek identifikovaný pokus o podvod:
 - Disciplinárna komisia FEI STU
 - FX hodnotenie z predmetu
- Nutná (**nie postačujúca**) podmienka získania hodnotenia lepšieho než FX
 - Vyplnenie evaluácie
 - Kontrola vyplnenia evaluácie môže byť (individuálne) na konci semestra

Hodnotenie (2)

- Bonusy a malusy podľa ľubovôle prednášajúceho a cvičiaceho
- 2x 15b test počas semestra v rámci seminára v stredu o 12:00
 - 6. týždeň (streda 27. október 2021)
 - 12. týždeň (streda 8. december 2021)
- 1x 30b správa a obsah repozitára
- 1x 40b skúška

Obsah hodnotenia (1)

- Cvičenia:
 - Pripravenosť na cvičenie (cvičenia budú „meškať“ jeden týždeň za prebraným učivom!)
 - Pripravenosť zdrojákov a otázok na diskusiu
 - Cvičenia sú KONZULTAČNÉ!
- Testy:
 - Vedomosti
- Prednášky:
 - Pripravenosť na prednášku podľa pokynov (napríklad naštudovať nejakú literatúru a pod.)

Obsah hodnotenia (2)

- Repozitár obsahujúci celú prácu semestra
- Štruktúra a dokumentácia samotného rep.
- Pravidelnosť práce počas semestra
- Commit správy
- Čitateľnosť programového kódu (štábna kultúra)
- Implementovaná funkcionálnosť

Alternatívne absolvovanie

- Rozdelenie absolvovania na 2 úrovne
 - Klasická (trnistaná cesta za neistým výsledkom)
 - Ľahká
- Seminárna práca na zvolenú tému
- Hodnotenie: FX, E, ak nás niektorá práca chytí za srdce, tak aj D.
- Nutná podmienka: LaTeX, šablóna <https://github.com/Kyslik/FEIStyle>

Seminárna práca

- Výber témy v AIS do 5. 10. 2021 12:11
- Odovzdanie kostry dokumentu do 12. 10. 2021 12:11
 - Všetky formálne náležitosti, obsah (názvy (pod)kapitol), zoznam zdrojov literatúry!
- Odovzdanie priebežného stavu do 26. 10. 2021 12:11
- Odovzdanie finálnej verzie do 9. 11. 2021 23:59
- Viac info na stránke

3. část: ÚVOD DO OS

Očakávania od OS

Očakávania od OS

- Podpora viacerých vecí SÚČASNE

Očakávania od OS

- Podpora viacerých vecí SÚČASNE
- Zdieľanie a prerozdelenie zdrojov hw (CPU pre procesy, pamäť, disk, tlačiareň, myš, monitor, sieťová karta...)

Očakávania od OS

- Podpora viacerých vecí SÚČASNE
- Zdieľanie a prerozdeľovanie zdrojov hw (CPU pre procesy, pamäť, disk, tlačiareň, myš, monitor, sieťová karta...)
- Izolácia procesov (aby nemohol jeden ničiť druhý len tak, z čírej zloby)

Očakávania od OS

- Podpora viacerých vecí SÚČASNE
- Zdieľanie a prerozdeľovanie zdrojov hw (CPU pre procesy, pamäť, disk, tlačiareň, myš, monitor, sieťová karta...)
- Izolácia procesov (aby nemohol jeden ničiť druhý len tak, z čírej zloby)
- Komunikácia procesov je však tiež potrebná

Požiadavky na OS

1) Multiplex

2) Izolovanie

3) Interakcia

Prečo multiplex?

- Čo keby sme nemali OS, ale každá aplikácia by pomocou nejakej knižnice priamo pristupovala k hw, ktorý potrebuje?
- Vid' niektoré vnorené (*embedded*) aplikácie

Prečo multiplex?

- Ak by bola aplikácia jediná, OK

Prečo multiplex?

- Ak by bola aplikácia jediná, OK
- Ak je ich viac, musela by byť každá „slušná“, museli by spolupracovať (kooperatívny multitasking, dnes často označovaný ako „asynchrónne programovanie“)

Prečo multiplex?

- Ak by bola aplikácia jediná, OK
- Ak je ich viac, musela by byť každá „slušná“, museli by spolupracovať (kooperatívny multitasking, dnes často označovaný ako „asynchrónne programovanie“)
- Aplikácie sú často plné chýb... a nie sú vždy slušné!

Prečo izolácia?

- Aby sa zachovala „spravodlivosť“ pri pridelovaní hw, oddelíme aplikácie

Prečo izolácia?

- Aby sa zachovala „spravodlivosť“ pri pridelovaní hw, oddelíme aplikácie
- Prístup aplikácií nie k hw, ale k abstrakcii hw cez službu OS (príklad: prístup na disk cez systém. volania `open()`, `read()`, `write()`, `close()`)

Prečo izolácia?

- Aby sa zachovala „spravodlivosť“ pri pridelovaní hw, oddelíme aplikácie
- Prístup aplikácií nie k hw, ale k abstrakcii hw cez službu OS (príklad: prístup na disk cez systém. volania `open()`, `read()`, `write()`, `close()`)
- Výhody:
 - Abstraktnejší prístup aplikácie (nemusí používať čísla sektorov, ale mená súborov)
 - Nepríde ku chybe pri práci s diskom

Prečo interakcia?

- Ak máme izolovaný beh aplikácie, ako by medzi sebou mohli priamo komunikovať?

Prečo interakcia?

- Ak máme izolovaný beh aplikácie, ako by medzi sebou mohli priamo komunikovať?
- Nepriamo cez služby OS:
 - Súborové popisovače (tzv. *deskripty*)
 - Mapovanie pamäte
 - Sieť

Užívateľský priestor

- Silná izolácia si vyžaduje presne definované API (prístupové body ku službám jadra)

Užívateľský priestor

- Silná izolácia si vyžaduje presne definované API (prístupové body ku službám jadra)
- Aplikácia by nemala byť schopná pristupovať k interným údajovým štruktúram a inštrukciám jadra

Užívateľský priestor

- Silná izolácia si vyžaduje presne definované API (prístupové body k službám jadra)
- Aplikácia by nemala byť schopná pristupovať k interným údajovým štruktúram a inštrukciám jadra
- CPU poskytuje hw podporu takejto ochrany

User / Kernel space

- Moderné CPU poskytujú minimálne 2 režimy činnosti

User / Kernel space

- Moderné CPU poskytujú minimálne 2 režimy činnosti:
 - **Kernel** mód (všetky inštrukcie CPU povolené), napríklad priamy prístup k zariadeniam

User / Kernel space

- Moderné CPU poskytujú minimálne 2 režimy činnosti:
 - **Kernel** mód (všetky inštrukcie CPU povolené), napríklad priamy prístup k zariadeniam
 - **User** mód (nie všetky inštrukcie CPU povolené); ak aplikácia v tomto móde skúsi vykonať privilegovanú inštrukciu, vyvolá sa výnimka a OS má možnosť „prehovoriť do duše“ tejto apke. Zväčša tým, že zneutralizuje jej existenciu ;)

User / Kernel space

Aplikácia bežiaci v režime „user mód“ beží v tzv. priestore užívateľa („**user space**“)

Program bežiaci v režime CPU „kernel mód“ sa vykonáva v tzv. priestore jadra („**kernel space**“)
V prípade OS sa takémuto programu vraví „jadro“, angl. „*kernel*“

• Čo všetko má bežať v jadre?

- Všetky sys. volania? → **monolitické jadro**
 - Všetko potrebné v jadre
 - Rôzne časti jadra môžu priamo komunikovať (napr. spoločný *buffer* pre virtuálnu pamäť a súborový systém)
 - Problém je práve to, že všetko je v jadre a všetko môže/chce komunikovať so všetkým → komplexné rozhrania, šírenie chýb naprieč celým jadrom
 - V prípade chyby hrozí pád celého jadra a tým aj systému, vyžaduje sa reštart počítača

Čo všetko má bežať v jadre?

- Minimálna funkcionálnosť → **mikrokernel**
 - Služby OS bežia v priestore užívateľa, vtedy sa takéto aplikácie volajú *servery*
 - Na využívanie služieb serverov je definované rozhranie, tzv. *posielanie správ* serverom
 - Funkcionálnosť mikrojadra: spúšťanie aplikácií, posielanie správ, sprístupňovanie hw

Príklady z praxe

- Linux
 - Monolitické jadro
 - Niektoré služby v user space (grafický subsystém)
- Xv6
 - Monolitické jadro
 - Tak málo služieb, že jadro je menšie ako niektoré mikrojadrá ;)

4. časť: Systémové volania

Systemové volania

- Príklady systémových volaní ukázané v xv6

Systemové volania

- Príklady systémových volaní ukázané v xv6
- Xv6 má tradičný návrh podľa UNIX

Systemové volania

- Príklady systémových volaní ukázané v xv6
- Xv6 má tradičný návrh podľa UNIX, ale úplne jednoduchý; **nutné preštudovať** a porozumieť knihe o xv6 (ako a prečo)

Systemové volania UNIX

- Príklady systémových volaní ukázané v xv6
- Xv6 má tradičný návrh podľa UNIX, ale úplne jednoduchý; **nutné preštudovať** a porozumieť knihe o xv6 (ako a prečo)
- Prečo UNIX?

Systemové volania UNIX

- Príklady systémových volaní ukázané v xv6
- Xv6 má tradičný návrh podľa UNIX, ale úplne jednoduchý; **nutné preštudovať** a porozumieť knihe o xv6 (ako a prečo)
- Prečo UNIX?
 - Dobrá dokumentácia
 - Čistý návrh
 - Široké nasadenie

Systemové volania UNIX

- Xv6 beží na architektúre RISC
- Preto ho treba spúšťať pomocou virtualizácie nástrojom Qemu
- (ukážka spustenia: `make qemu`)

SV read/write

- Prvý příklad systémových volání: `copy.c`
- Kopíruje vstup na výstup ;)

SV read/write

- Prvý příklad systémových volání: `copy.c`
- Kopíruje vstup na výstup ;)
- Napísaný v jazyku C

SV read/write

- Prvý příklad systémových volání: `copy.c`
- Kopíruje vstup na výstup ;)
- Napísaný v jazyku C
- Využíva 2 systémové volania: `read` a `write`

SV read/write

- Prvý argument je FD (angl. *file deskriptor*)

SV read/write

- Prvý argument je FD (angl. *file deskriptor*)
 - Informuje jadro, o ktorý súbor sa jedná
 - Súbor, na ktorý odkazuje, musí už byť otvorený!!!

SV read/write

- Prvý argument je FD (angl. *file deskriptor*)
 - Informuje jadro, o ktorý súbor sa jedná
 - Súbor, na ktorý odkazuje, musí už byť otvorený!!!
 - V systéme UNIX je takmer „všetko“ súbor (súbor, myš, disk, adresár, soket, ...)

SV read/write

- Prvý argument je FD (angl. *file deskriptor*)
 - Informuje jadro, o ktorý súbor sa jedná
 - Súbor, na ktorý odkazuje, musí už byť otvorený!!!
 - V systéme UNIX je takmer „všetko“ súbor (súbor, myš, disk, adresár, soket, ...)
 - Proces (čo to je?) môže mať otvorených veľa súborov, používať veľa deskriptorov

SV read/write

- Prvý argument je FD (angl. *file deskriptor*)
 - Informuje jadro, o ktorý súbor sa jedná
 - Súbor, na ktorý odkazuje, musí už byť otvorený!!!
 - V systéme UNIX je takmer „všetko“ súbor (súbor, myš, disk, adresár, soket, ...)
 - Proces (čo to je?) môže mať otvorených veľa súborov, používať veľa deskriptorov
 - **!!! FD 0 „standard input“, FD 1 „standard output“, FD 2 „standard error output“ !!!**

SV read/write

- Druhý argument je pamäťové miesto

SV read/write

- Druhý argument je pamäťové miesto
 - `read()` : kam sa uložia údaje načítané **ZO** súboru

SV read/write

- Druhý argument je pamäťové miesto
 - `read()`: kam sa uložia údaje načítané **ZO** súboru
 - `write()`: skadiaľ sa zoberú údaje pri zápise **DO** súboru

SV read/write

- Druhý argument je pamäťové miesto
 - `read()`: kam sa uložia údaje načítané **ZO** súboru
 - `write()`: skadiaľ sa zoberú údaje pri zápise **DO** súboru
- Tretí argument je veľkosť (počet bajtov!!!)
 - Pri čítaní (`read`) možno načítať menej, ale nie viac!
 - Podobne pri zápise (`write`)

SV read/write

- Návratová hodnota systémového volania `read/write`: počet načítaných/zapísaných bajtov

SV read/write

- Návratová hodnota systémového volania `read/write`: počet načítaných/zapísaných bajtov
- `read()` a `write()` neriešia formát údajov; UNIX I/O sú v binárnej forme reťazce bajtov (1B = 8b)
- Interpretácia prúdu bajtov ostáva na aplikácii

SV read/write

(ukážka behu aplikácie a kód aplikácie `copy.c`)

SV open

- Skadiaľ sa berú súborové popisovače (ako sa v užívateľskom programe získa/nastaví hodnota premennej f_d)?

SV open

- Príklad: `open.c`, vytvorenie súboru

SV open

- **Príklad:** `open.c`, vytvorenie súboru
 - `./open`
 - `./cat output.txt`

SV open

- Príklad: `open.c`, vytvorenie súboru
 - `./open`
 - `./cat output.txt`
- FD je malé celé číslo, šartuje sa od 0

SV open

- Príklad: `open.c`, vytvorenie súboru
 - `./open`
 - `./cat output.txt`
- FD je malé celé číslo, šartuje sa od 0
- FD je indexom do tabuľky procesu (?) (o túto tabuľku sa stará jadro OS)

SV open

- Príklad: `open.c`, vytvorenie súboru
 - `./open`
 - `./cat output.txt`
- FD je malé celé číslo, šartuje sa od 0
- FD je indexom do tabuľky procesu (?) (o túto tabuľku sa stará jadro OS)
- Každý proces má vlastnú tabuľku! (vo všeobecnosti `fd 3` ukazuje na rozličné súbory v rôznych procesoch)

SV open

- Pozor na kontrolu chýb!!!
- Príkladíky na prednáške túto kontrolu neobsahujú (pre jednoduchosť a názornosť jadra funkcionality)

SV open

- Pozor na kontrolu chýb!!!
- Príkladíky na prednáške túto kontrolu neobsahujú (pre jednoduchosť a názornosť jadra funkcionality)

- `man 2 open`
- Príkladíky `open.c`, `cat.c`

User space

Proces 8841

int fd

Proces 1421

int fd

Kernel space

Tabuľka procesov

·
·
·

PID
File Descr. Table

0	
1	
2	
3	
4	
5	
...	

PID
File Descr. Table

0	
1	
2	
3	
4	
5	
...	

·
·
·

Tabuľka otvorených súborov systému

·
·
·

status _____
offset _____
refcnt _____
inode_ptr

...

·
·
·

status _____
offset _____
refcnt _____
inode_ptr

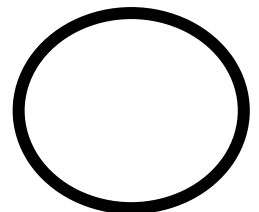
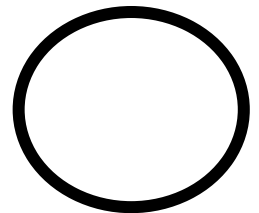
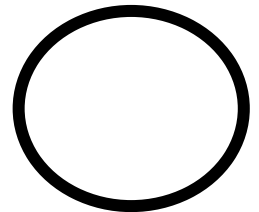
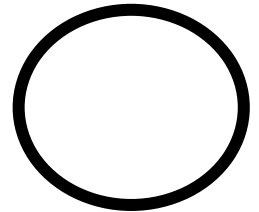
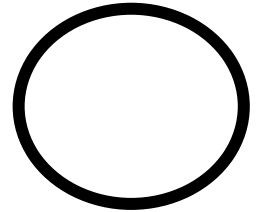
...

·
·
·

status _____
offset _____
refcnt _____
inode_ptr

...

·
·
·

SV open

- Čo všetko sa udeje pri vyvolaní systémového volania (v našom prípade `open`)?

SV open

- Čo všetko sa udeje pri vyvolaní systémového volania (v našom prípade `open`)?
- Z pohľadu užívateľa ide o akoby funkciu, ale v podstate sa jedná o špeciálnu inštrukciu procesora s nejakými parametrami

SV open

- Hw uchová registre procesora

SV open

- Hw uchová registre procesora
- Hw zvýši úroveň oprávnění procesora

SV open

- Hw uchová registre procesora
- Hw zvýši úroveň oprávnění procesora
- Hw zabezpečí vyvolanie vstupného bodu do jadra OS

SV open

- Hw uchová registre procesora
- Hw zvýši úroveň oprávnení procesora
- Hw zabezpečí vyvolanie vstupného bodu do jadra OS
- Vyvolá sa funkcia na spracovanie `open()` (môže to chvíľku trvať – práca s diskom, aktualizácia dát jadra ako tabuľka FD, vyrovnávacia pamäť)

SV open

- Hw uchová registre procesora
- Hw zvýši úroveň oprávnení procesora
- Hw zabezpečí vyvolanie vstupného bodu do jadra OS
- Vyvolá sa funkcia na spracovanie `open()` (môže to chvíľku trvať – práca s diskom, aktualizácia dát jadra ako tabuľka FD, vyrovnávacia pamäť)
- Obnovia sa registre procesora pre proces

SV open

- Hw uchová registre procesora
- Hw zvýši úroveň oprávnení procesora
- Hw zabezpečí vyvolanie vstupného bodu do jadra OS
- Vyvolá sa funkcia na spracovanie `open()` (môže to chvíľku trvať – práca s diskom, aktualizácia dát jadra ako tabuľka FD, vyrovnávacia pamäť)
- Obnovia sa registre procesora pre proces
- Zníži sa úroveň oprávnení procesora

SV open

- Hw uchová registre procesora
- Hw zvýši úroveň oprávnení procesora
- Hw zabezpečí vyvolanie vstupného bodu do jadra OS
- Vyvolá sa funkcia na spracovanie `open()` (môže to chvíľku trvať – práca s diskom, aktualizácia dát jadra ako tabuľka FD, vyrovnávacia pamäť)
- Obnovia sa registre procesora pre proces
- Zníži sa úroveň oprávnení procesora
- Obnoví sa beh procesu v užívateľskom režime

SV open

- Vid' inštrukcia `ecall` v `*.asm` súboroch
priechinka `user/`
- Napríklad `open.asm`

Najneskôr do budúcej prednášky **PREČÍTAŤ**
kapitolu 1 z knihy, najlepšie **do prvého**
seminára (aby ste tušili, o čom bude reč):

<https://pdos.csail.mit.edu/6.828/2021/xv6/book-riscv-rev2.pdf>

SV fork

- Zrod nového procesu

SV fork

- Zrod nového procesu
- Čo je to `shell`?

SV fork

- Zrod nového procesu
- Čo je to `shell`?
- Program (utilitka) príkazového riadku určená na komunikáciu s OS
- Veľmi veľa systémových volaní je dosiahnuteľných (vykonateľných) pomocou tohto programu
- Jedná sa o pôvodné rozhranie s OS pre systém UNIX

SV fork

- Pre každý príkaz napísaný v programe `shell` sa vytvorí nový proces (napr. `echo ahoj`)

SV fork

- Pre každý príkaz napísaný v programe `shell` sa vytvorí nový proces (napr. `echo ahoj`)
- Ako? Pomocou systémového volania „vidlička“

SV fork

- Pre každý príkaz napísaný v programe `shell` sa vytvorí nový proces (napr. `echo ahoj`)
- Ako? Pomocou systémového volania „vidlička“
- Prečo vidlička?

SV fork

- Pre každý príkaz napísaný v programe `shell` sa vytvorí nový proces (napr. `echo ahoj`)
- Ako? Pomocou systémového volania „vidlička“
- Prečo vidlička? Lebo sa proces rozdvojí!
Skopírujú sa inštrukcie, údaje, registre, tabuľka FD, ostatné interné údaje o procese...

SV fork

- Pre každý príkaz napísaný v programe `shell` sa vytvorí nový proces (napr. `echo ahoj`)
- Ako? Pomocou systémového volania „vidlička“
- Prečo vidlička? Lebo sa proces rozdvojí!
Skopírujú sa inštrukcie, údaje, registre, tabuľka FD, ostatné interné údaje o procese...
- Bude jestvovať iba (takmer) jediná odlišnosť, a to PID; novo vytvorený proces dostane nový identifikátor v OS

SV fork

- Ako sa potom odlišia rodič a dieťa, ako vôbec začne potomok „žiť“? Ako sa „narodí“?

SV fork

- Ako sa potom odlišia rodič a dieťa, ako vôbec začne potomok „žiť“? Ako sa „narodí“?
- Zvláštnosťou systémového volania `fork` je to, že jedenkrát je vyvolané (rodič vyvolá „funkciu“ `fork()`), ale dvakrát sa vykoná návrat z jadra OS do *user space* !!!!!!!!!!!!!!!

SV fork

- Ako sa potom odlišia rodič a dieťa, ako vôbec začne potomok „žiť“? Ako sa „narodí“?
- Zvláštnosťou systémového volania `fork` je to, že jedenkrát je vyvolané (rodič vyvolá „funkciu“ `fork()`), ale dvakrát sa vykoná návrat z jadra OS do *user space* !!!!!!!!!!!!!!!
- Raz pre rodiča, druhý raz pre potomka

SV fork

- Ako sa potom odlišia rodič a dieťa, ako vôbec začne potomok „žiť“? Ako sa „narodí“?
- Zvláštnosťou systémového volania `fork` je to, že jedenkrát je vyvolané (rodič vyvolá „funkciu“ `fork()`), ale dvakrát sa vykoná návrat z jadra OS do *user space* !!!!!!!!!!!!!!!
- Raz pre rodiča, druhý raz pre potomka
- Ako ich odlíšime, keď vykonávajú rovnaký kód (keďže sa potomkovi skopíroval kód rodiča?)

SV fork

- Odlišuje ich návratová hodnota volania `fork()`

SV fork

- Odlišuje ich návratová hodnota volania `fork()`
- < 0 znamená chybu
- > 0 znamená rodiča
- $= 0$ znamená potomka

SV fork

- Odlišuje ich návratová hodnota volania `fork()`
- `<0` znamená chybu
- `>0` znamená rodiča
- `=0` znamená potomka

```
pid = fork()
```

```
if (pid == 0) → dieťa
```

```
if (pid > 0) → rodič
```

SV fork

(ukážka `fork.c` a `forkwait.c`)

SV fork

- Pomocou `fork()` vieme zdublikovať proces programu `shell...` ale ako spustíme nejaký program?
- Ako spustiť aplikáciu, ktorá má iný programový kód než rodičovský proces?

SV exec

- Nahradenie aktuálneho procesu iným zo súboru na disku

SV exec

- Ako shell spustí príkaz 'echo ahoj'?

SV exec

- Ako `shell` spustí príkaz `'echo ahoj'`?
- Program `echo` je uložený niekde na disku (inštrukcie programu spolu s inicializovanými údajmi od prekladača a linkovacieho programu)

SV exec

- Volanie `exec()` nahradí v pamäti (RAM) aktuálny proces inštrukciami nového procesu; tieto inštrukcie sa načítajú z disku; ako sa to deje?

SV exec

- Volanie `exec()` nahradí v pamäti (RAM) aktuálny proces inštrukciami nového procesu; tieto inštrukcie sa načítajú z disku; ako sa to deje?
 - Zrušia sa inštrukcie a dáta aktuálneho procesu, ktorý vyvolal `exec()`
 - Nahrajú sa do pamäte RAM inštrukcie a dáta novo spúšťaného procesu z disku
 - Zachovávajú sa niektoré interné údaje patriace k procesu, ktorý vyvolal `exec()` (napr. tabuľka FD)

SV exec

- `exec (prog_na_disku, argum_programu)`

SV exec

- `exec(prog_na_disku, argum_programu)`
- `argum_programu` sa odovzdajú funkcii `main()`
- Vid' `echo.c`, ako sa argumenty používajú v programe

SV exec

- **Príklad** `forkexec.c`
 - `fork()` vytvorí kópiu rodiča
 - `exec()` sa spustí v potomkovi
 - `wait()` v rodičovi čaká na ukončenie potomka

SV exec

- Príklad `forkexec.c`
 - `fork()` vytvorí kópiu rodiča
 - `exec()` sa spustí v potomkovi
 - `wait()` v rodičovi čaká na ukončenie potomka
- Shell vykonáva sekvenciu *fork-exec-wait* pre každý zadaný príkaz (`wait` sa môže vynechať, ak chceme spúšťať príkaz 'na pozadí', t.j. asynchrónne)

Príklad redirect.c

- Presmerovanie výstupu programu do súboru na disku (miesto vypísania na monitore)

Príklad redirect.c

- Presmerovanie výstupu programu do súboru na disku (miesto vypísania na monitore)
- Čo sa deje pri `'echo ahoj > output.txt'`?

Príklad redirect.c

- Presmerovanie výstupu programu do súboru na disku (miesto vypísania na monitore)
- Čo sa deje pri 'echo ahoj > output.txt'?
 - Fork v rodičovi (shell); wait v rodičovi
 - **Zmena FD 1**, exec 'echo' v potomkovi

Príklad redirect.c

- Opakovanie: fd 0, fd 1, fd 2 !!!!!

Príklad redirect.c

- Opakovanie: fd 0, fd 1, fd 2 !!!!!
- Poučenie: `SV open()` použije vždy **NAJMENŠÍ** voľný (t.j. aktuálne nepoužitý) index do tabuľky FD !!!!!

Príklad redirect.c

- Dôsledok 1:
 - Ak chceme nahradiť `fd 1` naším súborom `output.txt`, musíme vykonať operácie v tomto poradí:
 1. `close(1)`
 2. `open('output.txt')`

Príklad redirect.c

- Dôsledok 1:

- Ak chceme nahradiť `fd 1` naším súborom `output.txt`, musíme vykonať operácie v tomto poradí:

1. `close(1)`
2. `open('output.txt')`

- Dôsledok 2:

- Program `echo` nič 'netuší' o presmerovaní!!!!!!
- Všetko sa deje na úrovni programu `shell`

Príklad redirect.c

- `Echo` pracuje s deskriptormi 0 a 1:
 - Číta vždy z `fd 0`
 - Zapisuje vždy do `fd 1`
- Vďaka zachovaniu tabuľky FD pri `SV exec()` vieme vymeniť to, kam 'ukazuje' FD 1; `echo` stále bude používať na výstup FD 1, ale v skutočnosti pôjde výstup do súboru

Príklad redirect.c

(príklad `redirect.c`, `echo.c`)

Komunikácia medzi procesmi

Komunikácia medzi procesmi

- Pomocou rúry

Komunikácia medzi procesmi

- Pomocou rúry: má 2 konce; jeden na čítanie, druhý na zápis

Komunikácia medzi procesmi

- Pomocou rúry: má 2 konce; jeden na čítanie, druhý na zápis
- Ako je rúra 'vyrobená' pomocou programu `shell`?

```
$ ls | grep x
```

Komunikácia medzi procesmi

- Pomocou systémového volania `pipe()`

Komunikácia medzi procesmi

- Pomocou systémového volania `pipe()`
- Vytvorí sa pár FD (pri `open` iba jeden FD, pri `pipe` dva FD) !!!!!
 - Číta sa z prvého
 - Zapisuje sa do druhého

Komunikácia medzi procesmi

- Pomocou systémového volania `pipe()`
- Vytvorí sa pár FD (pri `open` iba jeden FD, pri `pipe` dva FD) !!!!!
 - Číta sa z prvého
 - Zapisuje sa do druhého

(príklad `pipe1.c`)

Komunikácia medzi procesmi

- Ak chcem použiť rúru na komunikáciu medzi procesmi (na čo iné by sme ju použili, že?), musíme správne skombinovať SV `fork()` a `pipe()`

Komunikácia medzi procesmi

- Ak chcem použiť rúru na komunikáciu medzi procesmi (na čo iné by sme ju použili, že?), musíme správne skombinovať SV `fork()` a `pipe()`
- Príklad `'ls | grep x'`:
 - Shell vytvorí rúru
 - Shell urobí `fork` (2x!!!! Jeden pre `ls`, druhý pre `grep`)
 - Nahradí `fd 1` vo forku pre `ls` za zapis. koniec rúry
 - Nahradí `fd 0` vo forku pre `grep` za čítací koniec rúry
 - Vykoná `exec` pre `ls` a `grep`

Komunikácia medzi procesmi

- Obrázok prepojenia `ls | grep x`

(ukážka `pipe2.c`)

Čítanie obsahu priečinka

Čítanie obsahu priečinka

- Ako `ls` získa zoznam súborov (položiek) adresára?
- Adresár je iba špeciálny typ súboru; vieme ho otvoriť a čítať

(vid' príklady `list.c`, `ls.c`)

Do budúcej prednášky (najlepšie **do seminára**)
PREČÍTAŤ kapitolu **1** z knihy:

<https://pdos.csail.mit.edu/6.828/2021/xv6/book-riscv-rev2.pdf>

MIT ;)